

Den vita mössan och firandet i juni

Berättelse

Om du är i en svensk stad i juni kommer du säkert att se många unga människor med vita mössor på huvudet. Då firas studenten. Det betyder att eleverna går ut sista året på gymnasiet, alltså den skola man oftast går i mellan ungefär 16 och 19 års ålder. Firandet sker i juni, oftast i början eller mitten av månaden, men exakt datum bestäms av varje skola.

Den vita studentmössan är den viktigaste symbolen för dagen. Enligt Institutet för språk och folkminnen (Isof) blev den ett officiellt tecken på avlagd examen redan 1862. Tidigare hade eleverna en annan mössa, en så kallad abiturientmössa. Studentmössan bärs i hela Norden, men den ser olika ut på olika platser. I Sverige finns till exempel en särskild Lundamodell. Det sägs ibland att den vita mössan först bars av studenter i Uppsala 1842, men det årtalet är osäkert och bör tas med försiktighet.

En vanlig och rörande tradition är utspringet. Då springer eleverna ut från skolan, och utanför väntar familj och vänner med blommor och ofta plakat med en barnbild på eleven. Många bär också blomsterkransar eller blommor runt halsen och får presenter av släkt och vänner. Det sägs att man ska kasta mössan högt i luften, och att ju högre den flyger, desto bättre ska det gå i framtiden. Detta är dock mer en folklig sed än en säker regel.

Efter utspringet åker många elever på studentflak. Det är pyntade lastbilssläp som kör genom staden med hög musik och sång. Exakt hur det går till, och vilka regler som gäller för säkerhet och datum, skiljer sig mellan olika kommuner och olika år.

En sång hör nästan alltid till firandet: Studentsången, som börjar med orden "Sjungom studentens lyckliga dag". Texten skrevs av Herman Säterberg och musiken av Prins Gustaf. Sången framfördes första gången 1852 i Uppsala.

Studentexamen har en lång historia. År 1864 flyttades den från universiteten till läroverken, alltså till gymnasieskolorna. Riksdagen beslutade sedan 1964 att avskaffa den formella studentexamen, och de sista eleverna tog studenten enligt det gamla systemet i slutet av 1960-talet. Själva festen och glädjen finns dock kvar än i dag, och för många unga svenskar är studenten en av de största dagarna i livet.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
symbol	ett tecken som står för något viktigt
officiell	bestämd och erkänd av myndigheter eller regler
avlagd examen	ett prov eller en utbildning som man har klarat
abiturientmössa	en äldre sorts mössa som elever bar före studentmössan

ORD	FÖRKLARING
Lundamodell	en särskild typ av studentmössa som hör till staden Lund
rörande	något som ger starka, varma känslor
plakat	en stor skylt som man håller upp
blomsterkrans	blommor som är bundna till en ring att bära
sed	en vana eller ett bruk som många gör
läroverk	en äldre benämning på gymnasieskola
avskaffa	ta bort något, så att det inte längre finns

Läsförståelsefrågor

1. Vad betyder det att en elev "tar studenten"?
 1. Att eleven just har börjat i grundskolan.
 2. Att eleven går ut sista året på gymnasiet.
 3. Att eleven börjar arbeta på ett universitet.
2. Vad sägs i texten om årtalet 1842 och Uppsala?
 1. Det är ett helt säkert årtal som alla källor är överens om.
 2. Det är ett osäkert årtal som bör tas med försiktighet.
 3. Det är året då studentmössan förbjöds.
3. Vad händer vid ett utspring?
 1. Eleverna springer ut från skolan och möts av familj och vänner.
 2. Eleverna tävlar i löpning mot lärarna.
 3. Eleverna lämnar staden för gott.
4. Vad säger texten om seden att kasta mössan högt i luften?
 1. Det är en säker regel som alltid stämmer.
 2. Det är mer en folklig sed än en säker regel.
 3. Det är förbjudet att göra så.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Studentmössan bärs i hela Norden.
 2. Alla studentmössor ser exakt likadana ut i hela Norden.
 3. Studenten firas oftast i juni.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Studentsången sjöngs första gången 1852 i Uppsala.
 2. Studentexamen flyttades till läroverken 1864.
 3. Studentflak används i alla länder i världen.
7. Varför skriver texten "det sägs" och "osäkert" om vissa uppgifter? Vad vill den visa med det?
8. Varför kan studenten vara en stor och viktig dag för en ung människa? Svara med stöd i texten.

Facit

1. Att eleven går ut sista året på gymnasiet.
1. Det är ett osäkert årtal som bör tas med försiktighet.
1. Eleverna springer ut från skolan och möts av familj och vänner.
1. Det är mer en folklig sed än en säker regel.
1. ja b) nej (texten säger att mössan ser olika ut på olika platser) c) ja
1. ja b) ja c) det står inte i texten (texten säger inget om alla länder i världen)
- Exempel på svar: Den vill visa att vissa uppgifter inte är säkert bevisade. Texten är försiktig och påstår inte att osäkra årtal eller folkliga seder är säkra fakta.
- Exempel på svar: Det betyder att man är klar med gymnasiet efter många års skola. Man firas av familj och vänner med blommor och presenter, och många minns dagen länge. Därför känns den stor och viktig.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att öva på att markera osäkerhet i språket ("det sägs", "osäkert") och för enkel källkritik kring årtal och folkliga seder. Tema: högtider och traditioner i Sverige samt deras historia. Fråga 7 är en inferensfråga om varför man uttrycker sig försiktigt. Låt gärna eleverna jämföra studentfirandet med hur man markerar slutet på skolan, en examen eller en övergång till vuxenlivet i deras egna länder.

Diskussionsfrågor

- Finns det en liknande fest där man firar slutet på skolan i ditt hemland? Berätta hur den går till.
- Texten beskriver utspringet, där familjen väntar med blommor och en barnbild. Varför tror du att familjen vill vara med just då?
- Vad tänker du om studentflak med hög musik genom staden? Tänk på både roliga sidor och möjliga problem, till exempel säkerhet.
- **Skriv (5 meningar):** Beskriv en dag i ditt liv då du eller någon i din familj firade att ni hade klarat något viktigt. Vad hade hänt, vilka var med och hur firade ni?

Källor och faktagranskning

- Institutet för språk och folkminnen (Isof) – Studentfirande: <https://www.isof.se/utforska/kunskapsbanker/lar-dig-mer-om-arets-namn-och-handelser/handelser/studentfirande>
- Wikipedia – Studentexamen: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Studentexamen>
- Wikipedia – Studentsången: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Students%C3%A5ngen>
- Levande muskarv – Prins Gustaf, Studentsången: https://levandemusikarv.se/composers/gustaf-prins/SMH-W5345-Studentsang_Studentsangen_Sjung_om_studentens_lyckliga_dag

Faktagranskad mot ovanstående källor i juni 2026. Nyckelfakta: I Sverige firas studenten i juni, oftast i början eller mitten av månaden, när eleverna går ut sista året på gymnasiet; exakt datum bestäms av varje skola, så det finns inget

gemensamt datum för hela landet. Den vita studentmössan blev enligt Isof ett officiellt tecken på avlagd examen 1862; tidigare användes en så kallad abiturientmössa. Studentmössan bärs i hela Norden men ser olika ut på olika platser – i Sverige finns till exempel en särskild Lundamodell. Studentexamen flyttades från universiteten till läroverken/gymnasierna 1864. Riksdagen beslutade 1964 att avskaffa den formella studentexamen, och de sista eleverna tog studenten enligt det gamla systemet i slutet av 1960-talet (Isof anger 1968). Det är vanligt att fira med "utspring", då eleverna springer ut från skolan och möts av familj och vänner med blommor och ofta plakat med barnbilder. Många åker sedan på "studentflak" – pyntade lastbilsläp – genom staden med hög musik och sång. En vanlig sång är "Studentsången" ("Sjungom studentens lyckliga dag"), med text av Herman Säterberg och musik av Prins Gustaf; den framfördes första gången 1852 i Uppsala. Det är vanligt att bära mössan tillsammans med blomsterkransar eller blommor runt halsen och att få presenter av släkt och vänner. OSÄKERHETER OCH MYTER: Det sägs ofta att studentmössan först bars av Uppsalastudenter 1842, men årtalet förekommer mest i populärkällor och bör anges försiktigt. Exakt när den formella studentexamen helt upphörde varierar mellan källor (Isof anger sista eleverna 1968, vissa uppgifter nämner enstaka examina 1969), därför skrivs "slutet av 1960-talet". Seden att kasta mössan i luften och tron att "ju högre den flyger desto bättre går det" är en folklig sed snarare än en verifierad regel och beskrivs som något "det sägs". Studentflakens utformning och regler (säkerhet, datum) skiljer sig mellan kommuner och år, så texterna undviker exakta påståenden om hur det går till överallt.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.